LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Statistiklag för landskapet Åland

1993-94 **nr 1**

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att en allmän landskapslag om framställning av officiell statistik stiftas. Lagen skall tillämpas på Ålands statistik- och utredningsbyrå samt andra landskapsmyndigheter som framställer officiell statistik. Genom lagen förenhetligas metoderna för insamling, bearbetning och användning av uppgifter inom statistikframställningen i landskapet.

Vid framställning av statistik används i första hand uppgifter som myndigheterna redan har tillgång till. Endast sådana uppgifter som inte kan fås på något annat sätt begärs direkt från enskilda, företag och offentliga organ. Det är landskapets, statliga och kommunala myndigheter samt närings- och affärsidkare och yrkesutövare samt landskapets affärsverk och kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet som är skyldiga att lämna uppgifter. Insamlingen av uppgifter hos enskilda sker huvudsakligen på frivillig väg.

Särskilt har reglerats i lagen skyddet av uppgifter som lämnats in till myndigheter som framställer statistik för att säkerställa att den personliga integriteten tryggas och för att affärs- eller yrkeshemlighet inte skall äventyras.

Uppgifter som samlats in för statistikframställning får i princip inte användas till andra ändamål.

Lagen skall träda i kraft så fort som möjligt. Genom lagen upphävs gällande bestämmelser i rikslagar.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ALLMÄN MOTIVERING 1

1. Nuläge 1

1.1. Lagstiftningsbehörigheten 1

1.2. Gällande lagstiftning 2

1.3. Utvärdering av nuläget 3

2. Framställningens mål och huvudpunkterna i förslaget 3

2.1. Mål 3

2.2. Huvudpunkterna i förslaget 4

3. Framställningens verkningar 4

3.1. Ekonomiska verkningar 4

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal 5

4. Beredningen av framställningen 5

DETALJMOTIVERING 6

LAGTEXT 13

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 24 punkten självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om "statistik om förhållandena i landskapet". Enligt detaljmotiveringen till 18 § 24 punkten ger bestämmelsen "landskapet möjlighet att genom landskapslag besluta om insamlandet av uppgifter för officiell statistik om förhållandena i landskapet. Lagstiftningsbehörigheten ger rätt att även stadga om sanktioner i fall uppgifter inte lämnas." Bestämmelsen måste förstås så att t.ex. församlingarna i landskapet kan åläggas genom landskapslag att lämna uppgifter som behövs för att framställa statistik om förhållandena i landskapet även om riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om kyrkolagen och annan lagstiftning om religionssamfund. Behörigheten torde således inte vara avgränsad till de områden som landskapet har behörighet att lagstifta om, utan statistik om antalet adopterade barn, föreningar, militärfartyg, utlänningar med uppehållstillstånd o.s.v. i landskapet kan det lagstiftas om trots att lagstiftningsbehörigheten i fråga om adoption, föreningar, försvarsväsendet och utlänningslagstiftning ankommer på riket.

En av de viktigare frågorna i samband med statistikhanteringen är det skydd personer skall ha mot intrång i den personliga integriteten. Det är fråga om t.ex. förbud mot utlämnande av uppgifter som medför skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller. I 9 § 1 mom. e punkten landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (72/77) stadgas att handling skall hållas hemlig då den hänför sig till själavården, hälso- och sjukvården, vårdväsendet, skolväsendet, beskattningen eller den offentliga kontrollverksamheten och innehåller sådana uppgifter om enskilds persons privata förhållanden, att handlingens tillhandahållande kan utsätta berörda person eller hans anhöriga för skada, lidande eller obehag. Högsta domstolen (HD) fann i sitt utlåtande i anledning av landstingets beslut om antagande av lagen om allmänna handlingars offentlighet, att landstinget måste anses äga lagstiftningsbehörighet på de rättsområden som regleras genom landstingsbeslutet, eftersom beslutet innehåller bestämmelser rörande de förutsättningar och villkor, under vilka enskild person har rätt att få del av handlingar som utfärdats eller upprättats av eller ingivits till landskapets myndigheter samt kommunala myndigheter eller, att bestämmelser i lagen kunnat intas med stöd av 14 § 4 mom. självstyrelselagen från år 1951 för vinnannde av enhetlighet och överskådlighet (Nr 1749,21.6.1977). HD gjorde inte någon hänvisning till 14 § 4 mom. självstyrelselagen angående 9 § 1 mom. e punkten. En sådan hänvisning gör HD när det är fråga om en bestämmelse som reglerar ett område som det ankommer på riket att lagstifta om, men som med stöd av 14 § 4 mom. kan intas i landskapslag. Den nya självstyrelselagen har inte medfört någon ändring på detta område. Landskapsstyrelsen har gjort den bedömningen att landskapets lagstiftningsbehörighet inte allmänt

taget omfattar den personliga integriteten. Klart framgår av den nya självstyrelselagen att riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om administrativa ingrepp i den personliga friheten, vilket omfattar regler om under vilka förutsättningar och villkor en enskild med tvång kan omhändertas av samhället. Däremot torde landskapet, mot bakgrund av HD;s praxis , anses ha behörighet att lagstifta om skydd för den personliga integriteten på rättsområden som är att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet. Därför ankommer det på lagtinget att lagstifta om hemlighållande av uppgifter som insamlats för framställning av statistik om förhållandena i landskapet.

1.2. Gällande lagstiftning

Det saknas för närvarande i landskapet en enhetlig reglering om inhämtande av uppgifter för statistikframställning, bearbetning och sammanställning av uppgifterna och offentliggörande av statistik. Orsaken till detta är uteslutande att lagstiftningsbehörigheten på de flesta områden som berör statistikfrågor inte tidigare har ankommit på landskapet. Därför har det inte varit möjligt att åstadkomma någon enhetlig reglering. Det oaktat finns det i gällande landskapslagstiftning och i rikslagstiftning, på områden som överförts på landskapet genom den nya självstyrelselagen, bestämmelser som berör statistikhanteringen och anslutna frågor.

Det finns behov av ett starkt skydd för att uppgifter som insamlas och berör enskild person inte kommer i orätta händer. I 17 § tjänstemannalagen för landskapet Åland (61/87) stadgas att tjänsteman inte får utnyttja eller olovligen yppa sådan omständighet som kommit till hans kännedom i tjänsten och som gäller annans hälsotillstånd eller som på grund av sakens beskaffenhet annars uppenbarligen inte får yppas. Om hemlighållande av handling stadgas i 9 § landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Lagen är allmän och gäller alla handlingar som utfärdats eller upprättats av myndighet eller som ingivits eller insänts till myndighet. Landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet torde tillämpas endast på statistiska uppgifter som lämnats frivilligt.

Enligt självstyrelselagens 71 § skall rikslagstiftning på ett område som genom lagen överförts till landskapets behörighet tillämpas till dess den upphävts genom landskapslag. Till landskapet har överförts behörigheten att ålägga personer, kommuner och företag i landskapet att lämna uppgifter som behövs för framställning av statistik om förhållandena i landskapet. Denna skyldighet regleras för närvarande i bland annat lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (FFS 96/54). Också annan rikslagstiftning om statistik skall tillämpas i landskapet t.ex. rikslagstiftning om hemlighållande och förbud mot utlämnande av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål om syftet med regleringen är att värna om den personliga integriteten. Sådana bestämmelser finns bland annat i lagen om statistikcentralen (FFS 796/70), lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (FFS 96/54), folkräkningslagen (FFS 154/38) samt lagen och förordningen om lantbruksstatistik (FFS 675/75 och 826/75).

1.3. Utvärdering av nuläget

Lagstiftningen om statistikframställningen är splittrad genom att en del av de rättsområden som berör statistikväsendet för närvarande regleras i riksförfattningar som enligt 71 § självstyrelselagen skall tillämpas i landskapet. På många punkter är lagstiftningen oklar genom att det inte är lätt att avgöra vilka bestämmelser om tystnadsplikt, sekretess och uppgiftsskyldighet som skall tillämpas och vem dessa bestämmelser gäller samt vilken omfattning skyldigheten att lämna uppgifter har.

2. Framställningens mål och huvudpunkterna i förslaget

2.1. Mål

De allt högre krav som ställs på samhällsplanering, beslutsfattande samt verkställighet och uppföljning av beslut inom olika områden i landskapet förutsätter mångsidiga, jämförbara och regelbundna statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet. Mångsidiga statistiska uppgifter är också en central förutsättning för att ett demokratiskt samhällssystem skall fungera eftersom de ger medborgarna en möjlighet att följa företeelser i samhället och bilda åsikter om dem.

Genom den nya självstyrelselagen har landskapet fått behörighet att lagstifta i fråga om statistik om förhållandena i landskapet. Härigenom möjliggörs att på ett ändamålsenligt sätt framställa statistik i landskapet utan att som tidigare mer eller mindre uteslutande vara avhängig av den statistikproduktion som bedrivs av statliga myndigheter. Det primärmaterial som samlas in kan bättre anpassas till den typ av statistik som skall framställas. Den på många samhällssektorer avvikande regleringen i landskapet gör att den sammanställning av primärmaterial som riksmyndigheter gör många gånger inte är relevant jämförelsegrund. Således ställs det krav på aktuell, tillförlitlig och relevant statistik om förhållandena i landskapet.

Internationellt strävas det efter att förenhetliga statistiken så att informationen blir jämförbar. De cirka 30 rättsakter om statistik som ingår i EES-avtalet betonar internationalismens betydelse. De stater som omfattas av EES-avtalet skall producera statistik som behövs för att det ekonomiska området skall kunna beskrivas på ett enhetligt sätt och för att de uppställda skyldigheterna och målen skall kunna övervakas.

I självstyrelselagen betonas skyldigheten för rikets och landskapets statistikmyndigheter att samarbeta vid insamlandet av uppgifter för framställning av statistik. Från uppgiftslämnarnas synvinkel är det viktigt att onödigt dubbelarbete kan undvikas vid uppgiftsinsamlandet. En kontinuerlig dialog med först och främst statistikcentralen i riket är således nödvändig vid uppgiftsinsamlandet. Ett permanent samarbetsorgan har tillsatts för detta ändamål.

Tillförlitlig statistik förutsätter att det finns tillgång till så heltäckande uppgifter

som möjligt. Den statistik som framställs skall uppfylla användarnas behov. För att dessa mål skall uppnås är ett samarbete mellan uppgiftslämnarna och uppgiftsanvändarna nödvändigt. Samtidigt är det viktigt att inte uppgiftslämnarna belastas onödigt vid uppgiftsinsamlingen och att sekretessbestämmelserna ger ett fullgott skydd.

2.2. Huvudpunkterna i förslaget

Lagen är allmän vilket innebär att dess bestämmelser skall tillämpas på landskapets myndigheter som framställer statistik om det inte i någon annan landskapslag är annorlunda bestämt. Genom lagen förenhetligas således metoderna för uppgiftsinsamling, bearbetning och användning av uppgifter i statistikframställningen.

Vid statistikframställningen skall i första hand uppgifter som myndigheten redan har användas . Endast relevanta och nödvändiga uppgifter skall samlas in. Myndigheter skall förhandla med uppgiftslämnarna eller med deras företrädare i god tid innan myndigheten bestämmer vilka uppgifter som skall samlas in för att dessa skall kunna påverka uppgiftsskyldighetens omfattning.

Myndigheterna skall informera uppgiftslämnarna om varför uppgifterna samlas in, om det är frivilligt att lämna uppgifter eller om uppgiftsskyldigheten har stöd i lag samt om vilka metoder som används vid statistikframställningen.

En myndighet får endast använda uppgifter som insamlats för framställning av statistik för statistikändamål. För statistik- och forskningsändamål får en myndighet lämna ut uppgifter till utomstående.

Alla som bearbetar uppgifter för statistiska ändamål har tystnadsplikt.

3. Framställningens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Framställningen medför inte några direkta ekonomiska konsekvenser. Lagförslaget öppnar dock möjligheter för effektivare koordinering mellan statistikcentralens och landskapets statistikinsamling. Statistikutbytet mellan landskapets ock rikets myndigheter utökas varvid dubbelarbete kan elimineras och statistiken bättre anpassas till de åländska förhållandena. Anpassningen förenklar uppgiftsinlämningen och sammanställningen. Detta blir t.ex. fallet för den kommunala statistiken som anpassas till den kommunala sektorns organisation i landskapet.

Den återrapportering som föreslås lagstadgad tillämpas redan idag inom landskapets förvaltning och medför således inte några ökade kostnader.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Lagförslaget leder inte till några verkningar i fråga om personal eller organisation.

4. Beredningen av framställningen

Ärendet har beretts som tjänstemannauppdrag vid lagberedningen i samarbete med personalen vid ekonomiska sekretariatet. Till grund för lagförslaget har legat ett förslag till regeringsproposition med förslag till statistiklag samt regeringspropositionen med förslag till statistiklag (1993 rd/RP 106). Svensk, dansk och norsk lagstiftning har även beaktats under beredningen.

Ärendet har varit på intern remiss samt på remiss till kommunerna, kommunalförbunden, näringslivet, intresseorganisationer, Ålands Arbetsgivareförening r.f., fackföreningarna, Ålands domsaga, Ålands prosteri samt finansministeriet och statistikcentralen.

Samtliga remissinstanser har förhållit sig positiva till lagförslaget som helhet. Ett flertal remissinstanser har framfört synpunkter på detaljer i lagförslaget. Landskapsstyrelsen har så långt det varit ändamålsenligt beaktat dessa synpunkter.

DETALJMOTIVERING

1 § Lagens tillämpningsområde Lagen tillämpas på Ålands statistik- och utredningsbyrå och andra landskapsmyndigheter som framställer statistik. Med landskapets myndigheter avses landskapsstyrelsen och landskapsstyrelsen underlydande myndigheter. Lagen är allmän och tillämpas sålunda om inte något annat är bestämt i landskapslagstiftningen. Lagen tillämpas oberoende av om uppgifter lämnas frivilligt till en myndighet eller om lämnandet av uppgifter är en skyldighet för uppgiftslämnaren. Lagens tillämpning är inte beroende av om de uppgifter som används för statistikframställningen har samlats in för detta ändamål eller för något annat ändamål. Med officiell statistik avses statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering.

2 § Grunderna för uppgiftsinsamlingen En myndighet är skyldig att tillse att inte dubbelarbete och onödiga kostnader uppstår vid statistikframställningen. Därför skall en myndighet undersöka om uppgifter som samlats in i något annat sammanhang kan användas vid statistikframställningen.

Det är frivilligt att lämna uppgifter för statistikframställning, om en myndighet som begär uppgifterna inte har stöd i lag för sin begäran.

Myndigheterna skall inte samla in uppgifter som gör det möjligt att utröna vem uppgifterna berör. Endast om det inte är möjligt att framställa den typ av statistik det i det aktuella fallet är fråga om utan identifikationsuppgifter kan dessa begäras.

3 § Förhållandet till bestämmelser om personregister Vid inhämtande, användning och utlämnande av personuppgifter som ingår i personregister eller i andra allmänna handlingar skall en myndighet som framställer statistik beakta bestämmelserna i 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet om inte något annat är bestämt i denna eller annan lag.

4 § Uppgiftsinsamling I paragrafen förpliktas en myndighet att omsorgsfullt bereda uppgiftsinsamlingen så att den blir så ändamålsenlig, effektiv och billig som möjligt.

5 § Beslut om uppgiftsinsamling Paragrafen förpliktar en myndighet att förhandla med uppgiftslämnarna eller med deras företrädare, om bland annat vilka uppgifter som skall samlas in, innan beslutet fattas. Förhandlingarna kan ske i den form och med de organisationer eller enskilda uppgiftsskyldiga som är mest ändamålsenligt. Syftet med förhandlingarna är att åstadkomma en uppgiftsinsamling som inte är onödigt betungande för uppgiftslämnarna och som inte medför orimliga kostnader för alla berörda. Det gäller att ta reda på vilka uppgifter som finns tillgängliga, hur arbetskrävande det är att ta fram uppgifter som inte är sammanställda eller direkt tillgängliga, ge uppgiftslämnarna möjlighet att anpassa adb-program o.l.

Efter förhandlingarna beslutar den myndighet som fört förhandlingarna om vilka uppgifter som skall samlas in samt vilka tillvägagångssätt och tidsfrister som skall beaktas vid uppgiftsinsamlingen. För att uppgiftslämnarna skall kunna förbereda sig på uppgiftsinsamlingen skall de underrättas i god tid före insamlingen.

6 § Information till uppgiftslämnarna Den som begär uppgifter är skyldig att informera uppgiftslämnarna om ändamålet med uppgiftsinsamlandet, huruvida uppgiftslämnandet är frivilligt eller inte, med stöd av vilken bestämmelse uppgifter begärs, eventuella påföljder om inte uppgifterna lämnas samt vilka metoder som används vid statistikframställningen.

I enlighet med nuvarande praxis skall de som är skyldiga att lämna uppgifter få en återrapportering i kortfattad form om de statistiska uppgifter som är viktigast för dem.

7-10 § Uppgiftsskyldighet Paragraferna reglerar enbart den uppgiftsskyldighet gentemot Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) som bland annat landskapets myndigheter, näringsidkare samt yrkesutövare och kommuner har. Om andra myndigheters rätt att med stöd av uppgiftsskyldighet samla in uppgifter anges i annan landskapslagstiftning. Enligt t.ex. 13 § landskapslagen om yrkesmässig trafik är en trafikidkare skyldig att lämna statistiska uppgifter om trafiken till landskapsstyrelsen.

Det följer av 4 § 1 mom. att endast de uppgifter som är nödvändiga för statistikframställningen skall begäras.

Uppgiftsskyldigheten är mest omfattande när det gäller landskapets myndigheter och omfattar alla de uppgifter de förfogar över samt uppgifter om den verksamhet de handhar och ekonomin (7 §).

Närings-, rörelse- och affärsidkare, yrkesutövare samt landskapets affärsverk och vissa kommunala bolag är skyldiga att lämna i 8 § närmare angivna uppgifter. I uppgifterna om ekonomin ingår uppgifter om investeringar, intäkter, kostnader och vinster, omsättning, tillgångar och skulder, sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden. Med uppgifter om produkterna avses uppgifter om produktionen av varor och tillhandahållandet av tjänster, förbrukning av varor och anlitande av tjänster, lager och förrådshållning, beställningar, inköp, försäljningar, import och export samt leveranser av varor och tjänster, priser för varor och tjänster. Till de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning hör uppgifter om personal, arbetsplatser, utfört arbete, arbetstider, löner och andra arbetskraftskostnader, arbetstvister, användning av energi samt avfall och immateriella investeringar i anslutning till verksamheten, närmast forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Kommunernas och kommunalförbundens uppgiftsskyldighet är i stort sett lika omfattande som näringsidkarnas och yrkesutövarnas uppgiftsskyldighet (9 §).

Med samfund som inte eftersträvar vinst avses sådana församlingar och andra religionssamfund, aktiebolag, andelslag, ideella och ekonomiska föreningar, stiftelser och anstalter samt andra juridiska personer som är jämförbara med dessa samfund

vilkas huvudsyfte är något annat än utövande av näring. I 10 § anges att samfundens uppgiftsskyldighet utöver basuppgifterna omfattar verksamhetens art, var den är belägen, ägandet och uppgifter om ekonomin samt de resurser verksamheten förutsätter och deras användning.

11 § Riksmyndigheters uppgiftsskyldighet Den skyldighet riksmyndigheter har att lämna statistiska uppgifter anges i 30 § 5 punkten självstyrelselagen. Den omfattar statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet.

12 § Begränsning av uppgiftsskyldighet I paragrafen begränsas den uppgiftsskyldighet som anges i 7-10 §§. Uppgifter som är äldre än fyra år är ingen skyldig att lämna ÅSUB. I svensk lagstiftning är motsvarande gräns satt vid tre år. I rikets lagstiftning saknas motsvarande bestämmelse. Landskapsstyrelsen anser att det med hänsyn till de uppgiftsskyldiga är skäligt att det anges en tidsgräns för uppgiftsskyldigheten. Fyraårsgränsen har valts med beaktande av att ÅSUB kan ha behov av att komplettera uppgifter myndigheten får från skattemyndigheter. Relevanta uppgifter kan i vissa fall lämnas först efter det att den ordinarie beskattningen är slutförd. Den ordinarie beskattningen slutförs vanligtvis ett år efter skatteårets utgång. Därefter kan det föreligga behov av att komplettera de uppgifter skattemyndigheterna har lämnat. Sålunda kan det dröja flera år efter det aktuella året innan de uppgifter som behövs för att framställa statistik begärs av uppgiftsskyldiga.

13 § Befrielse från uppgiftsskyldigheten En myndighet skall i vissa fall vara tvungen att befria en uppgiftsskyldig från uppgiftsskyldigheten. Både den uppgiftsskyldiges möjlighet att lämna uppgifterna och vilken betydelse uppgifterna har för statistikframställningen skall beaktas när frågan om befrielse prövas. Bägge de kriterier som anges i paragrafen måste vara uppfyllda för att befrielsen skall komma i fråga.

14 § Bearbetning och lagring av uppgifter I 1 mom. regleras skyldigheten att använda sådana metoder vid den interna bearbetningen, lagringen och utplånandet av uppgifter att ingens integritet kränks eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras. De metoder som används skall vara sådana att det inte är möjligt efter bearbetningen identifiera uppgiftsobjekten. En myndighet måste på alla sätt försöka förhindra att uppgifter som är avsedda att hemlighållas avslöjas av misstag. Den interna användningen av uppgiftsmaterialet bör begränsas så mycket som möjligt.

Till god statistiksed hör förutom säkerställande av att datasekretessbestämmelserna iakttas dessutom beaktande av internationellt vedertagna statistiketiska principer. Statistiketiska principer ingår bland annat i den av Internationella Statistiska Institutet den 21 augusti 1985 antagna yrkesetisk deklaration för statistikbranschen.

15 § Skydd av uppgifter Myndigheter skall se till att uppgifter är skyddade mot

missbruk i alla skeden av statistikframställningen. Känsliga eller annars omfattande uppgiftsmaterial får inte lagras i identifierbar form. Vid bearbetning och lagring av uppgifter bör personbeteckningen kodas eller ersättas med myndighetens egna identifieringsbeteckningar. Hur uppgifterna används måste kontinuerligt följas upp.

16 § Användning av utomstående tjänster Det kan vara ändamålsenligt och ekonomiskt att vissa delskeden inom statistikframställningen sköts genom anlitande av utomstående tjänster, t.ex. databehandlings-, postnings- och underhållstjänster.

En myndighet kan bli tvungen att till uppgiftslämnaren lämna ut identifikationsuppgifter för utplockande av uppgifterna ur det uppgiftsmaterial som hör till stickprovet och som uppgiftslämnaren förfogar över. Ibland måste även andra uppgifter lämnas ut för uppgiftsinsamlingen. I dessa fall är det fråga om uppdrag i anslutning till uppgiftsinsamlingen på vilka bestämmelserna i denna paragraf tillämpas.

När utomstående tjänster används måste i synnerhet skyddet av uppgifterna säkerställas. Uppdraget bör alltid avtalas skriftligen och samtidigt bör de olika parternas rättigheter och skyldigheter anges. Den som utför ett uppdrag skall ha samma skyldighet att skydda uppgifter som den myndighet som framställer statistik har enligt denna lag. Den som utför ett uppdrag skall inte ha rätt att lämna uppgifterna vidare eller att spara dem för att själv använda dem. Den tystnadsplikt som anges i denna lag gäller också dem som utför uppdrag och deras anställda.

17 § Statistikens kvalitet En myndighet som framställer statistik skall se till att den ger en tillförlitlig bild av de företeelser som beskrivs. Det är fråga om krav på objektivitet och att på ett klart och förståeligt sätt att presentera uppgifterna. För att en myndighet som framställer statistik skall uppfattas som oavhängig av politiska ställningstaganden och andra för statistiken irrelevanta företeelser förutsätts att statistiken offentliggörs så snabbt som möjligt efter att den blivit klar.

I egenskap av allmän statistikmyndighet sköter Ålands statistik- och utredningsbyrå om att det finns rekommendationer om begrepp, definitioner och klassificeringar till förfogande. Dessa torde i stor utsträckning basera sig på internationella rekommendationer. I EES-avtalet ingår en förordning (EEG, nr 3037/90) gällande statistisk näringsindelning. Syftet är att fastlägga en gemensam statistisk näringsgrensindelning inom EES-området för att säkerställa jämförbarhet mellan nationella indelningar. Landskapet skall följa denna förordning senast fr.o.m. år 1997.

18 § Hemlighållande av uppgifter I 1 mom. anges att uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål är sekretessbelagda. Hemlighållandet av uppgifter är en nödvändig förutsättning för förtroendefulla relationer till uppgiftslämnarna och därigenom för erhållande av tillförlitliga uppgifter. Uppgifter kan lämnas ut till utomstående endast på de grunder som anges i lagen eller med samtycke av den som saken gäller.

Offentliga är uppgifter som beskriver landskapets, statliga och kommunala myndigheters verksamhet.

Vidare är vissa uppgifter om rörelseidkare samt yrkesutövare och juridiska personer offentliga. Uppgifterna är till sin natur sådana som vanligen publiceras i bokslut och verksamhetsberättelser.

19 § Utlämnande av uppgifter I paragrafen regleras under vilka förutsättningar sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut. Uppgifterna kan ha insamlats med stöd av uppgiftsskyldigheten enligt denna lag eller genom frivillighet eller för andra ändamål men använts för statistikframställning.

I 1 mom. anges att uppgifterna får lämnas ut endast på de grunder som fastslagits i lag eller med samtycke av den som uppgifterna gäller.

För det första får uppgifterna lämnas ut för vetenskapliga undersökningar och för statistiska ändamål. Personuppgifter som avses i landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet lämnas inte ut och också från övriga uppgifter avlägsnas identifikationsuppgifter, dvs. namn, adresser och signum.

Vidare har Ålands statistik- och utredningsbyrå rätt att för vetenskaplig forskning och för statistiska ändamål lämna ut okänsliga identifikationsuppgifter. Förutsättningen är dock att den som tar emot uppgifterna har rätt enligt 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (72/77) eller enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande personregister (57/91) att inhämta uppgifterna.

Extern användning av uppgifter för forskning och statistik bör ske enligt samma principer som när uppgifterna används för sitt huvudsakliga ändamål. En myndighet som lämnar ut uppgifter skall meddela de föreskrifter som är nödvändiga för att skydda uppgifterna.

20 § Utlämnande av uppgifter till riksmyndighet Enligt 23 § 1 punkten självstyrelselagen skall statistiska uppgifter för rikets behov som en landskapsmyndighet har tillgång till på begäran tillhandahållas riksmyndigheterna. I paragrafen anges att uppgifter för framställning av statistik får lämnas ut till riksmyndighet utan hinder av sekretessbestämmelserna i denna lag.

21 § Avgiftsfrihet för uppgifter Ålands statistik- och utredningsbyrå skall ha rätt att få uppgifter avgiftsfritt från de uppgiftsskyldiga. Återrapporteringen om de statistiska uppgifterna är avgiftsfri för den som lämnat uppgifterna.

22 § Tystnadsplikt Tystnadsplikten omfattar de sekretessbelagda uppgifterna och alla anställda hos myndigheter som framställer statistik (denna paragraf) samt också utomstående personer som bearbetar uppgifter enligt uppdrag (11 § 2 mom.) eller på grundvalen av användningstillstånd för statistik- och forskningsändamål (14 § 4 mom.).

I 2 mom. utvidgas tystnadsplikten till att omfattå också sådana uppgifter om bearbetningsprogram och -anvisningar som äventyrar datasekretessen. Genom användning av moderna adb-metoder kan uppgifter om bearbetningsprogram äventyra datasekretessen lika mycket som om den egentliga informationen avslöjas.

23 § Brott mot statistiksekretessen Brott mot tystnadsplikten och mot bestämmelserna om utlämnande av uppgifter och olovligt utlämnande av uppgifter straffas med böter eller fängelse i högst ett år. Det är således straffbart både att avslöja en statistikhemlighet och att utnyttja den för sin egen eller annans nytta, (s.k. enskild nytta).

24 § Vite Landskapsstyrelsen och Ålands statistik- och utredningsbyrå samt andra myndigheter underställda landskapsstyrelsen som med stöd av lag kan ålägga någon att lämna uppgifter kan genom att förelägga vite försöka få den uppgiftsskyldige att lämna uppgifter.

Det är landskapsstyrelsen som utdömer vite. Även vite som ÅSUB förelagt.

25 § Brott mot uppgiftsskyldigheten En uppgiftsskyldig som uppsåtligen försummar att lämna uppgifter eller som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter kan dömas till böter.

Med hänsyn till bestämmelser i protokoll nummer 7 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som anger att ingen får straffas på nytt för ett brott han har blivit dömd för, anges i 2 mom. att en uppgiftsskyldig som ådömts vite för försummelse av uppgiftsskyldigheten inte senare kan straffas för samma försummelse.

En myndighet har möjlighet att pröva om en anmälan till åklagarmyndighet skall göras eller inte, om en förseelse enligt paragrafen i sin helhet skall anses uppenbart ringa.

26 § Ändringssökande I enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen anges i paragrafen att besvär över beslut som har fattats av myndighet under landskapsstyrelsen anförs hos landskapsstyrelsen. Över landskapsstyrelsens beslut anförs besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Endast besvär över lagligheten av landskapsstyrelsens beslut kan anföras.

Behörigheten att lagstifta om vem som kan anföra besvär, inom vilken tid besvär skall anföras, formerna för anförande av besvär ankommer på rikets lagstiftningsbehörighet och således gäller vad därom är stadgat i rikslagstiftningen.

27 § Bemyndigande Landskapsstyrelsen bemyndigas att genom förordning närmare reglera de tillvägagångssätt som skall iakttas vid tillämpningen av lagen.

28 § Ikraftträdelsebestämmelser Landskapsstyrelsen föreslår att ikraftträdelsedatumet lämnas öppet för att på det sättet möjliggöra att lagen kan träda i kraft så fort som

möjligt efter det att lagstiftningskontrollen är avslutad.

Enligt 71 § självstyrelselagen skall den rikslagstiftning som tillkommit innan den 1 januari 1993 på de områden som genom självstyrelselagen överförts till landskapets behörighet tillämpas i landskapet till dess den upphävts genom landskapslag. Genom lagen upphävs gällande bestämmelser om bland annat skyldighet att lämna uppgifter för framställning av statistik och tystnadsplikt i rikslagstiftningen.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lag.

STATISTIKLAG
för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på landskapets myndigheter som framställer officiell statistik.

2 §

Grunderna för uppgiftsinsamlingen

Innan uppgifter för framställning av statistik samlas in skall myndigheten undersöka om det är möjligt att använda uppgifter som samlats in i något annat sammanhang.

För att kunna ålägga någon att lämna uppgifter för framställning av statistik måste myndigheten ha stöd i denna lag eller annan lag. Saknas stöd i lag är det frivilligt att lämna de uppgifter som begärs för framställning av statistik.

Uppgifterna skall samlas in utan identifikationsuppgifter då det är möjligt med avseende på framställningen av statistiken.

3 §

Förhållandet till bestämmelser om personregister

Vid framställning av sådan statistik som avses i denna lag iakttas vad som stadgas i 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (72/77), om inte annat stadgas i denna eller någon annan lag.

4 §

Uppgiftsinsamling

En myndighet skall se till att endast de uppgifter som är nödvändiga för framställning av statistik begärs av uppgiftslämnaren.

Uppgifterna skall samlas in på ett sätt som medför så små kostnader som möjligt för uppgiftslämnaren och samhället samt på ett sätt inte är onödigt betungande för uppgiftslämnaren.

5 §

Beslut om uppgiftsinsamling

Efter att ha förhandlat med uppgiftslämnarna eller med deras företrädare beslutar myndigheten vilka uppgifter som skall samlas in samt vilka tillvägagångssätt och tidsfrister som skall iakttas vid uppgiftsinsamlingen.

Uppgiftslämnarna och deras företrädare skall i god tid innan insamlingen sker underrättas om beslutet att samla in uppgifter samt om insamling av nya eller ändrade

uppgifter.

6 §

Information till uppgiftslämnarna

När uppgifter samlas in skall uppgifslämnarna informeras om ändamålet med uppgiftsinsamlandet, vilka tillvägagångssätt som skall användas vid framställningen av statistiken samt om grunderna för utlämnandet av uppgifter.

De som är skyldiga att lämna uppgifter skall få återrapportering om de statistiska uppgifterna.

7 §

Uppgiftsskyldighet för landskapets myndigheter

Landskapets myndigheter är skyldiga, utan hinder av sekretessbestämmelserna, att lämna Ålands statistik- och utredningsbyrå uppgifter ur det uppgiftsmaterial de förfogar över samt uppgifter om den egna verksamheten och ekonomin.

8 §

Uppgiftsskyldighet för närings- och affärsidkare samt yrkesutövare

Närings-, rörelse- och affärsidkare, yrkesutövare samt landskapets affärsverk och kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet är skyldiga att lämna Ålands statistik- och utredningsbyrå uppgifter om

1) arten av den verksamhet som de bedriver och var den bedrivs,
2) ägoförhållanden,
3) ekonomin,
4) produkterna samt
5) de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

9 §

Uppgiftsskyldighet för kommuner och kommunalförbund

Kommuner och kommunalförbund är skyldiga att lämna Ålands statistik- och utredningsbyrå uppgifter om

1) ekonomin,
2) produkterna,
3) tillhandahållen service samt
4) de resurser verksamheten förutsätter och deras användning.

10 §

Uppgiftsskyldighet för vissa samfund

Samfund som inte eftersträvar vinst är skyldiga att lämna Ålands statistik- och utredningsbyrå uppgifter om

1) arten av den verksamhet som de bedriver och var den bedrivs,

2) innehavet,
3) ekonomin samt
4) de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

11 §

Riksmyndigheters uppgiftsskyldighet

Om riksmyndigheters skyldighet att på begäran tillhandahålla behöriga myndigheter i landskapet statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet stadgas i 30 § 5 punkten självstyrelselagen för Åland (71/91).

12 §

Begränsning av uppgiftsskyldighet

Det finns inte någon skyldighet att lämna uppgifter enligt 7-10 §§ när det förhållande som uppgiften avser är äldre än fyra år när uppgiften begärs.

13 §

Befrielse från uppgiftsskyldigheten

En myndighet skall på begäran av en uppgiftsskyldig helt eller delvis befria denne från uppgiftsskyldigheten om uppgiftslämnandet innebär oskälig olägenhet för denne och befrielsen inte nämnvärt försvårar framställandet av statistiken.

14 §

Bearbetning och lagring av uppgifter

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål får inte bearbetas, lagras och utplånas på ett sådant sätt att enskilds integritet kränks eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras.

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål skall bearbetas med iakttagande av god statistiksed.

15 §

Skydd av uppgifter

Myndigheten skall se till att uppgifterna i framställningens alla skeden är skyddade mot olovlig bearbetning, användning, utplånande och ändring samt mot olovligt tillgrepp.

16 §

Användning av utomstående tjänster

En myndighet kan anlita utomstående tjänster i statistikframställningens olika skeden. När användningen av utomstående tjänster och villkoren för uppdragen prövas och övervakningen ordnas skall särskild uppmärksamhet ägnas frågor om sekretess.

Den som utför ett uppdrag har samma skyldighet att skydda uppgifterna som den

myndighet som framställer statistik har enligt 15 § och uppdragstagaren har inte rätt att använda och lämna ut uppgifterna för andra ändamål eller spara dem för att själv lagra dem. Den som utför ett uppdrag skall iaktta tystnadsplikt enligt 22 §.

17 §

Statistikens kvalitet

Statistiken skall vara så tillförlitlig som möjlig och den skall ge en riktig bild av de förhållanden som belyses. Statistiken skall göras allmänt tillgänglig så snabbt som möjligt efter att den blivit klar.

För att säkerställa uppgifternas jämförbarhet skall när statistik framställs i mån av möjlighet användas enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar.

18 §

Hemlighållande av uppgifter

Uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål är sekretessbelagda, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

Uppgifter som beskriver landskapets, statliga och kommunala myndigheters verksamhet är offentliga.

Följande uppgifter om rörelseidkare och yrkesutövare samt juridiska personer är offentliga:

1) affärs- och samfundssignum,
2) namn,
3) språksignum,
4) hemkommun och adress,
5) juridisk form
6) arten av den verksamhet som bedrivs,
7) var verksamheten bedrivs,
8) huvudsakliga nyttigheter,
9) antalet anställda,
10) omsättning samt
11) idkande av utrikeshandel.

19 §

Utlämnande av uppgifter

Sekretessbelagda uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål får lämnas till utomstående endast på de grunder som stadgas i lag eller med samtycke från den som uppgifterna gäller. Dessa uppgifter får emellertid inte lämnas ut för att användas vid administrativt beslutsfattande eller vid någon annan motsvarande behandling av ett ärende.

En myndighet får lämna ut uppgifter för vetenskapliga undersökningar och för statistiska ändamål. Personuppgifter som avses i 15a § landskapslagen om allmänna

handlingars offentlighet (72/77) och andra identifikationsuppgifter får dock inte lämnas ut.

Utan hinder av vad som anges i 2 mom. får Ålands statistik- och utredningsbyrå för vetenskaplig forskning och för statistiska ändamål lämna ut uppgifter om ålder, kön, utbildning och yrke under förutsättning att den som får uppgifterna har rätt enligt 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (72/77) eller enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande personregister (57/91) att inhämta dessa uppgifter.

Utlämnandet av uppgifter får inte medföra skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller. Den myndighet som lämnar ut uppgifterna skall när uppgifterna lämnas ut meddela de föreskrifter som är nödvändiga för skyddet av uppgifterna.

20 §

Utlämnande av uppgifter till riksmyndighet

Utan hinder av 18 och 19 §§ får uppgifter lämnas ut till riksmyndigheter för framställning av statistik.

21 §

Avgiftsfrihet för uppgifter

Ålands statistik- och utredningsbyrå har rätt att få de uppgifter som avses i 7 § avgiftsfritt.

Den återrapportering som avses i 6 § 2 mom. är avgiftsfri för de som lämnat uppgifter.

22 §

Tystnadsplikt

Uppgifter som enligt 18 § skall hållas hemliga får inte röjas för utomstående och inte utnyttjas för enskild nytta.

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas också på sådana uppgifter om program och anvisningar för automatisk databehandling i anslutning till statistikframställningen som äventyrar datasekretessen om de avslöjas.

23 §

Brott mot statistiksekretessen

Den som utan laglig rätt lämnar ut uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål eller den som brutit mot de föreskrifter som avses i 19 § eller mot den tystnadsplikt som anges i 22 § skall för *brott mot statistiksekretessen* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

24 §

Vite

Om en uppgiftsskyldig försummar att lämna uppgifter inom utsatt tid får den myndighet som begärt uppgifterna vid vite ålägga den uppgiftsskyldige att lämna uppgifterna.

Landskapsstyrelsen utdömer vite.

25 §

Brott mot uppgiftsskyldigheten

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen försummar att lämna uppgifter som avses i denna lag skall för *underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet vid statistikinsamling* dömas till böter.

En uppgiftsskyldig som försummar att lämna uppgifter som ålagts med stöd av 24 § och som ådömts vite för denna försummelse, kan inte dömas till straff för samma gärning.

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter eller meddelanden för fullgörande av den uppgiftsskyldighet som anges i denna lag skall för *lämnande av oriktiga uppgifter vid statistikinsamling* dömas till böter.

Om en förseelse som nämns i 1 och 3 mom. i sin helhet skall anses uppenbart ringa, kan myndigheten avstå från att anmäla förseelsen till åtalsprövning.

26 §

Ändringssökande

I beslut som landskapsstyrelsen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över ändamålsenligheten av landskapsstyrelsens beslut kan inte anföras.

I beslut som en myndighet underställd landskapsstyrelsen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas hos landskapsstyrelsen.

Om besvärsrätt, besvärstid, anförande av besvär och besvärsundervisning gäller vad därom stadgas i rikslagstiftning.

27 §

Bemyndigande

Närmare bestämmelser om de tillvägagångssätt som skall iakttas vid tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

28 §

Ikraftträdelsebestämmelser

Denna lag träder i kraft den .

Genom denna lag upphävs, såvitt fråga är om landskapet Åland, lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (FFS 96/54) samt 2 och 3 §§ lagen om

statistikcentralen (FFS 796/70).

Mariehamn den 12 oktober 1993

L a n t r å d Ragnar Erlandsson

Lagberedningssekreterare Tomas Lundberg